

ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΜΑΣ

ΕΥΓΕΝΙΟΣ Ο' ΝΗΛ, ΒΡΑΒΕΙΟ ΝΟΜΠΕΛ 1936

(Η περιπετειώδης ζωή του διασήμου 'Αμερικανού δραματογράφου).

ΕΞΗ χρόνια μετά τὸν συμπατριώτη του καὶ φίλο του, τὸν μυθιστοριογράφο Σίνκλαιρ Λιούις, ὁ 'Αμερικανὸς δραματογράφος Εὐγένιος Ο' Νήλ ἔλαβε τὸ βραβεῖο Νόμπελ τῆς φιλολογίας. Φαίνεται πὼς ἡ Βασιλικὴ Σουηδικὴ 'Ακαδημία νοιώθει μιὰ ξεχωριστὴ εὐχαρίστησι νὰ σκανδαλίζη τὰ ἑκατομύρια τῶν 'Αμερικανῶν, βραβεύοντας καὶ ὑποδεικνύοντας ἔτσι στὸν θαυμασμὸ τοῦ κόσμου ὀλοκλήρου ἐπαναστάτας κ' εἰκονοκλάστας, τῶν ὁποίων τὸ ἔργο εἶνε μιὰ συνεχῆς πρόκλησις στὶς παραδόσεις καὶ στὶς ἀρχές τῶν «πουριτανῶν» τῶν 'Ηνωμένων Πολιτειῶν.

Ὁ Ο' Νήλ, ὁ ὁποῖος εἶνε ἱρλανδικῆς καταγωγῆς, γεννήθηκε στὶς 16 Ὀκτωβρίου 1888 σ' ἓνα ξενοδοχεῖο τοῦ Μπροντγουαί τῆς Νέας Ὑόρκης. Ὁ πατέρας του, ἡθοποιοὺς μὲ μεγάλο ταλέντο, δὲν μπόρεσε ὥστόσο νὰ δημιουργήσῃ καριέρα στὴ ζωὴ του, ἐξ αἰτίας τῶν χρηματικῶν ἀναγκῶν ποὺ τὸν βασάνιζαν σ' ὅλη του τὴ ζωὴ καὶ τῆς ἐπιτυχίας του στὸν «Μοντεχρίστο», ἡ ὁποία τὸν κατεδίκασε νὰ παίζη αἰώνιως τὸν ἴδιο ρόλο.

Ὁ νεαρὸς Ο' Νήλ συνώδευσε στὴν ἀρχὴ τὴν οἰκογένειά του στὶς καλλιτεχνικὲς περιπλανήσεις τῆς. Ἐπειτα, ἡ μητέρα του, μιὰ ἱρλανδὴ πολὺ θρησκώληπτη, τὸν ἔβαλε ὑπότροφο σὲ διάφορα καθολικὰ ἐκπαιδευτήρια, ὅπου μορφώθηκε μετρίως.

Μπήκε τέλος στὸ Πανεπιστήμιό τοῦ Πρίντσετον, μὰ ἦταν τόσο ἀπειθάρχητος, τόσο ταραχοποιὸς, ὥστε μιὰ μέρα, πάνω σὲ κάποια λογομαχία μ' ἓναν ἀπὸ τοὺς καθηγητὰς του, δὲν δίστασε νὰ τοῦ πετάξῃ ἓνα βιβλίο κατὰκέφαλα. Τὸν τιμώρησαν τότε μὲ προσωρινὴ ἀποβολή, μὰ ἔπειτ' ἀπὸ λίγο καιρὸ, ἔδειρε μέχρις αἵματος κάποιον συντηρητικὸ συμμαθητὴ του καὶ αὐτὴ τὴ φορὰ τὸν ἀπέβαλαν ὀριστικὰ ἀπ' τὸ Πανεπιστήμιό.

Ἀπογοητευμένος τότε, ἐγκατέλειψε τὶς σπουδές του καὶ κατάρθωσε νὰ θρῆ θέσι γραμματέως σὲ κάποιον πλούσιον βιομήχανο. Τὸ 1909 ἀγάπησε παράφορα μιὰ νεαρὴ κι' ἀσήμαντὴ ἡθοποιὸ καὶ, ἐντελῶς ἐπιπόλαια, τὴν παντρεύτηκε δεκαπέντε μέρες μετὴν γνωριμία τους.

Μὰ ὁ γάμος αὐτὸς ἦταν ἓνα μεγάλο λάθος κι' ἀπὸ τὴν ἐπομένη κιόλας τῆς ἐνώσεώς τους, ἡ γυναίκα τοῦ ἀποκαλύφθηκε ἀληθινὴ μέγαιρα.

Ὁ Ο' Νήλ ἔγραφε τότε τὰ πρῶτα τῶν φιλολογικῶν ἔργα, μὰ ἡ γυναίκα του, ἄγνωστο γιὰ ποιὸ λόγο, τοῦ ἔκαίγε καὶ τοῦ ἔσκιζε τὰ χειρόγραφα του. Ἐπίσης τοῦ κατέστρεφε καὶ τὰ βιβλία του. Μιὰ μέρα ποὺ ὁ Ο' Νήλ εἶχε ἀγοράσει μιὰ σπανία ἔκδοσι τοῦ Σαίξπηρ καὶ τὴν εἶχε ἀφήσει πάνω στὸ γραφεῖο του, τὸ βράδυ, ὅταν ξαναγύρισε σπῆτι του, βρῆκε ζωγραφισμένα στὰ περιθώρια τῶν σελίδων τῆς διάφορα ἀνθρωπάκια, καρθάρια καὶ κοκοράκια. Τότε κι' ὁ Ο' Νήλ, γιὰ νὰ ἐκδικηθῇ τὴν γυναίκα του, ἔσπασε ὅλα τὰ πιάτα καὶ τὰ γυαλικά τῆς κουζίνας του!

Φυσικὰ μιὰ τέτοια συμβίωσις δὲν μποροῦσε νὰ ἐξακολουθήσῃ καὶ λίγους μῆνες μετὰ τὸν γάμο τους, ὁ Ο' Νήλ ὑπέβαλε αἴτησι διαζυγίου κι' ἔφυγε γιὰ τὸ Χοντούρας ὡς ἐπιθεωρητὴς τῶν ἐκεῖ χρυσωρυχείων. Ἐκεῖ, ἐπειδὴ τοῦ ἔμεναν πολλὰς διαθέσιμες ὥρες, ρίχτηκε στὴ μελέτη καὶ διάβασε τὰ ἔργα τοῦ Κίπλινγκ, τοῦ Κόνραντ, τοῦ Τζάκ Λόντον, τοῦ Μάρξ, τοῦ Κροπότκιν καὶ τοῦ Νίτσε.

Κατὰ τὴν ἐπιστροφή του στὴ Νέα Ὑόρκη, ἔγινε «φροντιστὴς» καὶ ἡθοποιὸς τοῦ θιάσου, ὅπου πρωταγωνιστοῦσε ὁ πατέρας του καὶ συμμετέσχε στὶς διάφορες «τουρνέ» του ἀπ' ἄκρῃ σ' ἄκρῃ τῶν 'Ηνωμένων Πολιτειῶν, ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸ ὡς τὸν Εἰρηγικὸ Ὠκεανό.

Μὰ διψοῦσε κίνησι, ζωὴ, περιπέτειες κι' αὐτὴ ἀκόμα ἡ ζωὴ τοῦ πλανοδίου ἡθοποιοῦ δὲν τοῦ φαινόταν ἀρκετὰ τα-

ραχώδης. Παράτησε λοιπὸν τὸν θιάσο τοῦ πατέρα του κι' ἐπιβίβαστηκε σ' ἓνα νορθηγικὸ ἱστιοφόρο ποὺ ἔφευγε γιὰ τὸ Μπουένος Ἀῦρες. Μόλις ἔφτασε στὴν μεγαλόπολι αὐτῆ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, ἄρχισε νὰ συχνάζῃ στὰ πιὸ ὑποπτα καταγῶγια, χασισοποιεῖα καὶ οἴκους ἀπωλείας, καὶ νὰ συναναστρέφεται μὲ ἀνθρώπους τῆς ἐσχάτης ὑποστάθμης, γλεντώντας καὶ μεθώντας ὡς τὴν αὐγὴ. Ἐνα πρῶτὸ μάλιστα τὸν περιμάζεψαν ἀναίσθητον μερικοὶ ἀστυνομικοὶ μπροστὰ στὴν πόρτα ἐνὸς μπάρ, ὅπου σύχναζαν Κινέζοι καὶ μάλιστα ναυτικοί.

Μὰ ὁ Ο' Νήλ βαρέθηκε τὴ ζωὴ αὐτῆ. Κατάρθωσε νὰ διοριστῆ περιοδεῦων ἀντιπρόσωπος τῶν ραπτομηχανῶν Σίγκερ κι' ἄρχισε νὰ τριγυρίζῃ ἀπὸ πόλι σὲ πόλι τῶν 'Ηνωμένων Πολιτειῶν.

Κατόπιν, ἐγκατέλειψε καὶ τὶς ραπτομηχανές καὶ τὴν ἀντιπροσωπεία τους καὶ μπήκε ὡς ναύτης σ' ἓνα βαπόρι, μὲ τὸ ὁποῖο πῆγε στὴ Νότιο Ἀφρικὴ καὶ στὴν Ἀγγλία.

Ὅταν ξαναγύρισε στὴν Ἀμερικὴ, πῆγε καὶ βρῆκε τὸν θιάσο τοῦ πατέρα του στὴ Νέα Ὀρλεάνη καὶ συμμετέσχε ὡς ἡθοποιὸς σὲ μιὰ μεγάλη περιοδεία του στὸ Φάρ-Ούεστ.

Ἡ ἄτακτη ὁμως ζωὴ του κ' ἡ καταχρήσεις τοῦ ποτοῦ ποὺ εἶχε κάνει ὡς τότε τὸν ἔρριξαν ξαφνικὰ στὸ κρεβάτι.

Ἀπειλούμενος νὰ προσβληθῇ ἀπὸ φυματίωσι, μπήκε στὸ σανατόριο τοῦ Γκάιλρντ. Ἐκεῖ, ἡ δύναμις τῶν πραγμάτων τὸν ἀνάγκασε νὰ σκεφθῇ ὀριμώτερα κι' ἐκεῖ κατάλαβε γιὰ πρώτη φορὰ ὅτι ὁ προορισμὸς του στὴ ζωὴ ἦταν νὰ γίνῃ δραματικὸς συγγραφεὺς. Τότε γιὰ νὰ καλλιεργήσῃ τὸ ταλέντο του, μελέτησε τοὺς Ἑλληνας τραγικοὺς, τὸν Σαίξπηρ καὶ τοὺς ἄλλους δραματούργους τῆς ἑλισσαβετείου ἐποχῆς, τὸν Ἴψεν καὶ τὸν Στρίνμπεργκ. Ὅταν δὲ ἔγινε καλά, ἐνεγράφη στὸ Πανεπιστήμιό τοῦ Χάρβαρντ, ὅπου παρακολούθησε τὰ μαθήματα τοῦ καθηγητοῦ Μπαϊκερ, ὁ ὁποῖος τοῦ δίδαξε τὴν δραματικὴν τεχνικὴν καὶ τὸν ἐνεθάρρυνε στὶς πρῶτες δοκιμές του.

Ὁ χειμῶνας τοῦ 1916-1917 ὑπῆρξε ἡ ἀποφασιστικὴ περίοδος τῆς ζωῆς τοῦ Ο' Νήλ. Βρισκόταν τότε στὸ Γκρήνουϊτς-Βίλλεϊτζ, τὸ Χόλλυγουντ τῆς Νέας Ὑόρκης, ὅπου βρισκόντουσαν συγκεντρωμένοι ὅλοι οἱ μπόεμ τῆς φιλολογίας καὶ τῆς καλλιτεχνίας ποὺ διακρινόντουσαν γιὰ τὶς τολμηρὰς ἰδέες τους. Στὰ σοσιαλιστικὰ κέντρα, στὰ ὁποῖα σύχναζε τότε, ἔκανε μερικοὺς φίλους ποὺ ἐν-

διαφέρθηκαν γιὰ τὸ ἔργο του. Ἐτσι τὸν χειμῶνα τοῦ 1916 ἀνέβασε στὴ σκηνὴ τὸ πρῶτο ἔργο του, ἓνα μονόπρακτο, μὲ τὸν τίτλο «Προορισμὸς Κάρντεφ», ἓναν ἀπὸ τοὺς ρόλους τοῦ ὁποῖου ἐρμήνευσε ὁ ἴδιος, συνήθεια πού τὴν διατήρησε καὶ κατόπιν.

Τὸ 1918, ὁ Ο' Νήλ παντρεύτηκε κι' ὁ γάμος του στάθηκε εὐτυχισμένος αὐτὴ τὴ φορὰ. Ἀπὸ τότε ἄρχισε νὰ κἀνῃ μιὰ ζωὴ πιὸ τακτικὴ καὶ πιὸ σταθερὴ. Ἡ ἐπιτυχία τοῦ πρώτου μεγάλου ἔργου του «Πέρ' ἀπ' τὸν ὀρίζοντα» τὸ 1918, ἔγινε ἀφορμὴ νὰ θεωρηθῇ ὡς ὁ Μεσσίας τοῦ ἀμερικανικοῦ θεάτρου. Ὁ θρίαμβος τοῦ «Αὐτοκράτορας Ἰωνᾶ», τοῦ δευτέρου μεγάλου ἔργου του, ὀφειλόμενος ἐν μέρει στὸ παίξιμο ἐνὸς σπουδαίου μαυροῦ ἡθοποιοῦ, ἐπέβαλε τὴν δόξα του.

Ὁ Ο' Νήλ εἶνε ὁ πρῶτος, ὁ μόνος Ἀμερικανὸς δραματογράφος. Διευθύνει τὸ θέατρο τοῦ Γκρήνουϊτς-Βίλλεϊτζ καὶ τὸ καθένα ἀπὸ τὰ ἔργα του ἀποτελεῖ τὸ μεγάλο φιλολογικὸ γεγονός τοῦ χρόνου. Εἶνε σιωπηλὸς, ζῆ ἀπόμερα, μαρτυρᾷ ἀπ' τὰ φιλολογικὰ κέντρα καὶ προπάντων ἀπὸ τοὺς δημοσιογράφους.

Ὁ Εὐγένιος Ο' Νήλ